

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement — Geïntegreerd productbeleid, voortbouwen op een milieugericht levenscyclusconcept”

(COM(2003) 302 def.)

(2004/C 80/11)

Op 18 juni 2003 heeft de Commissie overeenkomstig artikel 162 van het EG-Verdrag besloten het Europees Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over de voornoemde mededeling.

De gespecialiseerde afdeling „Landbouw, plattelandsontwikkeling, milieu”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden van het Comité was belast, heeft op 13 november 2003 haar advies uitgebracht. Rapporteur was de heer Adams.

Het Europees Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 404e zitting van 10 en 11 december 2003 (vergadering van 10 december) het volgende advies uitgebracht, dat met 91 stemmen vóór en 1 stem

tegen, bij 3 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De mededeling over een geïntegreerd productbeleid (IPP) is een van de gecoördineerde initiatieven van de Commissie en heeft als doel om op het gebied van productie en consumptie voor meer duurzaamheid te zorgen. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar de levenscyclus van producten en naar maatregelen om de hoeveelheid afval en schadelijke milieueffecten zo gering mogelijk te houden. De mededeling maakt deel uit van een bredere strategie waarmee de EU impliciet erkent dat niet-duurzame productie en consumptie mede verantwoordelijk zijn voor de verslechtering van het milieu en wereldwijde ongelijkheid.

1.2. De Europese Unie spant zich krachtig in voor duurzame ontwikkeling. Dat is steeds duidelijker geworden in een groot aantal verklaringen en strategieën in de aanloop naar en ter ondersteuning van de Verklaring van Johannesburg na afloop van de Wereldtop over duurzame ontwikkeling (2002). Daarin wordt een collectieve verantwoordelijkheid vastgesteld om de doelstellingen te bereiken van uitroeiing van armoede, verandering van consumptie- en productiepatronen en bescherming en beheer van de natuurlijke hulpbronnen, die de basis voor economische en sociale ontwikkeling vormen. In maart 2002 heeft de Commissie bovendien het rapport „Milieutechnologie voor duurzame ontwikkeling” ⁽¹⁾ gepubliceerd en de mededeling „De ontwikkeling van een actieplan voor milieutechnologie” ⁽²⁾, en onlangs nog zag de mededeling „Naar een thematische strategie voor het duurzame gebruik van natuurlijke hulpbronnen” ⁽³⁾ het licht.

1.3. De Commissie heeft de IPP-mededeling gepubliceerd omdat zij zich sterk wil maken voor een duurzame ontwikkeling en inziet dat IPP een belangrijk onderdeel is van de toekomstige thematische strategieën voor een duurzaam ge-

bruik van natuurlijke hulpbronnen, de preventie van afvalvorming en het hergebruik van afval, en meer in het algemeen voor de totstandbrenging van duurzame ontwikkeling; dit beleid helpt zowel het milieu te beschermen als de armoede in de wereld te bestrijden.

1.4. Volgens de mededeling moet het productbeleid ook een milieudimensie krijgen. Door het toenemende besteedbare inkomen van de Europese bevolking neemt namelijk ook de totale hoeveelheid producten in de EU toe. Tegelijkertijd moet rekening worden gehouden met het wereldwijde armoedeprobleem; IPP kan een belangrijke bijdrage leveren aan het verwezenlijken van de doelstellingen die de EU zich op het gebied van duurzame ontwikkeling heeft gesteld. De armste 40 % van de wereldbevolking is slechts goed voor 11 % van de totale consumptie in de wereld; de rijkste 15 % neemt daarvan 56 % voor zijn rekening. Ook door de stijgende invoer van grondstoffen krijgen de exporterende landen hoe langer hoe meer met de milieulast van een en ander te maken, terwijl de consumerende landen wat dit betreft steeds meer buiten schot blijven. De EU importeert momenteel een kleine 40 % van de grondstoffen die zij nodig heeft. Vooral in de jaren negentig is de invoer hiervan hand over hand toegenomen ⁽⁴⁾.

1.4.1. Armoede, milieuverloedering en de wanhoop die ze veroorzaken, zijn niet alleen moreel onaanvaardbaar, maar leveren ook de ingrediënten voor de destabilisering van landen en zelfs gehele regio's. Wat de diverse oorzaken en gevolgen van armoede betreft: niet-duurzame productie en consumptie dragen in belangrijke mate bij aan de problemen die de EU met haar duurzame-ontwikkelingsstrategie wil aanpakken.

1.5. De EU heeft erop aangedrongen dat duurzame consumptie en productie al eerder in het plan voor de uitvoering van Johannesburg worden aangepakt. Het besluit dat dit pas in 2010/2011 zal worden besproken toont aan dat er een

⁽¹⁾ COM(2002) 122 def.

⁽²⁾ COM(2003) 131 def.

⁽³⁾ COM(2003) 572 def.

⁽⁴⁾ Zie de *Third Environmental Assessment*, European Environmental Agency, mei 2003.

fundamenteel probleem is. Landen met een opkomende economie vrezen dat duurzaamheid beperkingen zal opleggen aan hun economische groei, terwijl vele ontwikkelde landen productie- en consumptiepatronen hebben die grondig moeten worden gewijzigd om duurzaam te worden. Om duurzame groei tot stand te brengen op een manier waarbij in de uiteenlopende behoeften van de geïndustrialiseerde en de ontwikkelingslanden wordt voorzien, moeten economische activiteiten strenger aan duurzame-ontwikkelingscriteria en -indicatoren worden getoetst. Er zou bijvoorbeeld voor kunnen worden gezorgd dat positieve menselijke waarden — zoals persoonlijke ontwikkeling en levenskwaliteit, deelname aan de samenleving, de democratie en het rechtssysteem — in het kader van de economische ontwikkeling meer expliciete aandacht krijgen. Economische prestaties zouden in het licht van deze doelstellingen beoordeeld kunnen worden, al dienen tegelijkertijd onnodige kosten te worden voorkomen die economische ontwikkeling en welvaart in de weg zouden kunnen staan.

1.6. Het EESC heeft in zijn adviezen altijd zoveel mogelijk gestreefd naar de toepassing van principes die tot duurzame ontwikkeling leiden. In het bijzonder heeft het EESC de doelstellingen van duurzame ontwikkeling ondersteund in zijn adviezen over het Commissievoorstel over verpakingsafval⁽¹⁾; over de richtlijn betreffende afval van elektrische en elektronische apparaten (AEEA)⁽²⁾; over de mededeling van de Commissie over de herstructurering van de EU-visserij⁽³⁾; over de mededeling van de Commissie over een strategie voor de duurzame ontwikkeling van de Europese aquacultuur⁽³⁾; en in zijn initiatiefadvies over de EU-strategie van Lissabon en duurzame ontwikkeling⁽⁴⁾.

1.7. De schadelijke milieugevolgen van producten en diensten gedurende hun gehele levenscyclus dienen dringend te worden beperkt, omdat de aarde niet oneindig kan worden vervuild en niet steeds weer nieuwe natuurlijke hulpbronnen kan leveren. Dat is het belangrijkste thema van de mededeling van de Commissie over geïntegreerd productbeleid (IPP). De hele levenscyclus van producten en diensten moet in aanmerking worden genomen om te voorkomen dat milieuschade gewoon van de ene fase van die cyclus naar de andere wordt doorgeschoven. Een dergelijke aanpak vooronderstelt echter ook een drastische verandering in de houding van het bedrijfsleven en in het consumentengedrag in Europa en de rest van de geïndustrialiseerde wereld.

1.7.1. Het komt er vooral op aan dat ervoor wordt gezorgd dat milieubescherming enerzijds en economische groei en sociale ontwikkeling anderzijds, waarop de productie en consumptie van goederen van grote invloed is, elkaar niet in de weg staan. Doordat met het IPP marktgerichte (market based) instrumenten worden toegevoegd aan de traditionele command-and-control-systemen, worden er nieuwe oplossingen aangedragen en ontstaan er nieuwe mogelijkheden om duurzame ontwikkeling te bewerkstelligen.

(1) PB C 221 van 17.9.2002, blz. 31-36.

(2) PB C 367 van 20.12.2000, blz. 33.

(3) PB C 208 van 3.9.2003.

(4) PB C 95 van 23.4.2003, blz. 54.

1.8. Uit ervaring is gebleken dat in Europa vooruitgang is geboekt met het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen. Mede dankzij deze ontwikkeling is de verhouding tussen de totale hoeveelheid gebruikte grondstoffen en de economische groei gestabiliseerd, al is er in absolute termen geen sprake van een afname⁽⁵⁾. De milieulast van het gebruik van hulpbronnen blijft dan ook steeds op hetzelfde hoge peil, en in bepaalde landen duidt een absolute verslechtering van de situatie erop dat een „niets-aan-de-hand“-aankpak geen geringer gebruik van hulpbronnen tot gevolg heeft. Met de toetreding van de tien nieuwe lidstaten zal het gebruik van de hulpbronnen waarschijnlijk alleen maar toenemen, aangezien deze landen dezelfde rijkdom aan producten en materialen nastreven⁽⁶⁾.

1.9. Ondanks betere methoden ter beperking van milieueffecten en maatregelen om het verschil in rijkdom tussen arme en rijke landen te verkleinen, maakt het netto-effect van de huidige productie- en consumptiepatronen in de geïndustrialiseerde wereld de mondiale milieugevolgen nog groter en is het een van de factoren waardoor arme landen moeite hebben de ontwikkelingskloof te dichten. Als de geïndustrialiseerde wereld haar milieueffecten echt wil verminderen, aan een duurzame ontwikkeling wil bijdragen en mee wil helpen aan de verwezenlijking van de ontwikkelingsdoelen van de VN voor het nieuwe millennium, dan moet er een duurzame-ontwikkelingsstrategie komen die op een consistente manier op alle economische terreinen kan worden uitgevoerd en wordt ondersteund door regeringen en andere bestuurslagen.

1.10. Dat wordt erkend in de IPP-mededeling, waarin staat: „de uitdaging bestaat erin de verbetering van levensstijl en welzijn, die vaak rechtstreeks wordt beïnvloed door producten, te combineren met milieubescherming.” IPP is dan ook een onontbeerlijk bestanddeel van de strategie voor duurzaamheid. Er wordt gewerkt aan een strategie voor het duurzame gebruik van natuurlijke hulpbronnen, een thematische afvalstrategie met meer aandacht voor afvalpreventie⁽⁷⁾, bevordering van milieuvriendelijke opdrachten en ondersteuning van milieuvriendelijke technologieën⁽⁸⁾. In de strategische initiatieven van de Commissie op het gebied van duurzame ontwikkeling moet de moeilijkste vraag nog adequaat worden beantwoord: hoe veranderen wij ons gedrag om tot duurzamere consumptie- en productiepatronen te komen?

(5) Resource use in European Countries — an estimate of materials and waste streams in the Community, including imports and exports using the instrument of material flow analysis, maart 2003 — ETCWMF en EMA.

(6) Uit het derde milieuraapport van het Europese Milieuagentschap blijkt dat het moeilijk zal zijn voor de nieuwe lidstaten om niet een onhoudbaar grote hoeveelheid materialen in te voeren.

(7) COM(2003) 301 def.

(8) COM(2003) 131 def.

1.11. In dit advies over de IPP-mededeling wordt daarom ook opgemerkt dat vooruitgang moet worden geboekt op een ander belangrijk terrein wil zo'n strategie doeltreffend kunnen zijn. Hiervoor is actieve samenwerking nodig tussen de verschillende partijen: bedrijfsleven, handel, dienstensector, milieu-NGO's, consumenten en regeringen. Het EESC, als vertegenwoordiger van het maatschappelijk middenveld, meent dat moet worden nagegaan hoe consumenten het best kunnen worden aangezet tot een positieve houding tegenover duurzaamheid.

1.12. Het bedrijfsleven en alle andere hierboven genoemde actoren bij het IPP betrekken, vooronderstelt enerzijds een samenhangend beleid om informatie te verschaffen over met name instrumenten om de hele productieketen en levenscyclus van producten milieuvriendelijker te maken, en anderzijds een strategie om te innoveren, win-win-options te identificeren, en de beste praktijkvoorbeelden en oplossingen toe te passen om van de daardoor ontstane mogelijkheden profijt te trekken

2. Kern van de mededeling

2.1. IPP heeft ten doel duurzame ontwikkeling te ondersteunen door de schadelijke milieugevolgen van producten gedurende de gehele levenscyclus ervan 'van de wieg tot het graf' te beperken. De levenscyclus van een product is vaak lang en ingewikkeld. Tot die levenscyclus behoren alle fasen, van de ontginning van natuurlijke hulpbronnen, het ontwerp van het product, de productie, assemblage, afzet, distributie, verkoop en gebruik tot de uiteindelijke verwijdering ervan als afval. Bij de levenscyclus zijn ook vele verschillende actoren betrokken zoals ontwerpers, bedrijven, groothandelaars, importeurs, detailhandelaars, de dienstensector, marktonderzoekers en consumenten. IPP probeert iedereen in die verschillende fasen ertoe aan te zetten zijn milieuprestaties te verbeteren.

2.2. In de mededeling staat dat, omdat er vele verschillende producten en actoren zijn, er niet één enkele beleidsmaatregel voor alles kan gelden. Een heel scala aan zowel vrijwillige als verplichte instrumenten wordt voorgesteld om die doelstelling te bereiken. Het gaat om maatregelen als economische instrumenten, verbod op het gebruik van bepaalde stoffen, convenanten, milieuetikettering en richtsnoeren voor het ontwerpen van producten.

2.3. Twee maatregelen worden met nadruk genoemd omdat ze geschikt zouden zijn om een continue verbetering van de milieuprestatie van producten te bevorderen:

- de vaststelling van kadervoorwaarden voor continue, op het milieu gerichte verbetering van alle producten gedurende de productie-, gebruik- en verwijderingsfase van hun levenscyclus,

- grotere aandacht voor producten met het grootste potentieel voor verbetering op milieugebied.

2.4. Bij de uitvoering van deze maatregelen moeten de IPP-beginselen worden toegepast, zoals aandacht voor de levenscyclus van producten, betrokkenheid van belanghebbende partijen en continue verbetering.

3. Algemene opmerkingen

3.1. De mededeling over IPP volgt op het Groenboek van de Commissie van februari 2001, waarmee een brede raadpleging van de belanghebbenden over het onderwerp op gang werd gebracht. Het EESC keurde zijn advies over dat Groenboek in juli 2001 goed ⁽¹⁾.

3.2. In zijn advies over het Groenboek stemde het EESC met de doelstellingen van IPP in, maar gaf het ook uiting aan een aantal zorgen over de aanpak waarvoor in het Groenboek werd gepleit. Het ging om:

- a) afhankelijkheid van brede belastinginstrumenten die in een milieucontext altijd controversen hebben veroorzaakt en waarvan is gebleken dat ze niet efficiënt zijn om de milieugevolgen van productieactiviteiten drastisch in te perken,
- b) een al te groot vertrouwen in verschillende vormen van milieuetikettering om de consumenten en de industrie over de streep te halen ⁽²⁾,
- c) een gebrek aan erkenning van de campagnes voor consumenteneducatie,
- d) te weinig aandacht voor het feit dat het nemen van zulke maatregelen als levenscyclusanalyses (LCA) en milieuvriendelijk ontwerpen grote financiële, beheers- en wetgevende inspanningen vergt,
- e) de behoefte aan een krachtigere bevordering van beleid ter ondersteuning van onderzoek en innovatie, toegesneden op het MKB, met bijzondere aandacht voor de verspreiding van informatie en de begeleiding van innoverende processen om milieuvriendelijker producten te ontwikkelen.

3.3. Positief is dat in deze mededeling, die voortvloeit uit het Groenboek is, middelen worden bestemd voor een productselectiemethodologie en voorproefprojecten inzake producten. In de mededeling wordt voorgesteld door de Commissie geleide werkgroepen in te stellen en een aantal stuurmechanismen te creëren. In de mededeling wordt ook voorgesteld:

- a) IPP-indicatoren te ontwikkelen om de milieuverbeteringen te beoordelen;

⁽¹⁾ PB C 260 van 17.9.2001, blz. 35-38.

⁽²⁾ PB C 296 van 29.9.1997, blz. 77 (over milieukeuren, par. 3.2.4).

- b) een kader te vormen voor continue milieuverbetering, waarbij onder meer de effectiviteit van beleidsinstrumenten wordt onderzocht;
- c) het levenscyclusedee ruim baan te geven door vrijwillige proefprojecten op EU-niveau aan te moedigen; deze projecten zouden betrekking moeten hebben op afzonderlijke producten en zijn bedoeld om te laten zien hoe IPP in de praktijk kan werken en hier ervaring mee op te doen; daarnaast zouden ook andere O&O-activiteiten moeten plaatsvinden;
- d) van de lidstaten te eisen dat ze verslag uitbrengen over de IPP-toepassing;
- e) te benadrukken hoe belangrijk het is dat de consument informatie krijgt via etiketten en dergelijke; consumenten raken er steeds meer aan gewend dat productinformatie hen kan helpen om bij de aankoop van producten een weloverwogen keuze te maken;
- f) te werken met de positieve aspecten van de markt door voor aanbod- en innovatiestimulansen te zorgen;
- g) de lidstaten te verzoeken actieplannen voor de „vergroening” van openbare aanbestedingen op te stellen en duidelijk te maken hoe ver overheden kunnen gaan bij de toepassing van duurzaamheidscriteria, vooral als zij ook diensten verlenen.

3.4. Al met al wordt in de IPP-mededeling een langdurig proces beschreven waarvan de uitvoering zal samenvallen met een reeks andere initiatieven die gericht zijn op duurzame ontwikkeling in het algemeen en een geringer gebruik van hulpbronnen én een geringere milieuschade door afval in het bijzonder. De Commissie zou echter beter moeten beseffen dat een duidelijker op kennis gebaseerd maatschappelijk draagvlak nodig is, dat er sprake moet zijn van marktbeïnvloeding door zowel consumenten als fabrikanten, en dat er behoefte is aan een politiek leiderschap met een gecoördineerd totaalbeleid, zodat de in paragraaf 3.3 genoemde positieve acties volledig tot hun recht kunnen komen.

4. Bijzondere opmerkingen

4.1. Het EESC is het eens met het voorstel om het levenscyclusconcept via proefprojecten operationeel te helpen maken. Op die manier wordt een basis gelegd voor verdere suggesties op het gebied van ontwikkelingsmaatregelen. Aangezien het om vrijwillige projecten gaat, zullen gebieden die cruciaal zijn voor het welslagen van het IPP er echter niet altijd door worden bestreken. Verdere vooruitgang met de praktische uitvoering van IPP-aspecten mag daarom niet uitsluitend afhankelijk zijn van de resultaten van vrijwillige proefprojecten.

4.1.1. Analyse van de maatschappelijke kosten en baten en beoordelingen van de milieueffecten van alternatief beleid zouden er bovendien voor moeten zorgen dat de meest efficiënte beleidsmaatregelen worden gekozen en uitgevoerd. In dit verband zou onder meer moeten worden nagegaan wat de gevolgen van een en ander zijn voor het vrije verkeer van goederen op de interne markt.

4.2. Hoewel het EESC beseft dat de mededeling niet herschreven of veranderd kan worden, dringt het er wel bij de Commissie op aan om de volgende punten in overweging te nemen bij komende beleidsstrategieën of maatregelen om het IPP verder te ontwikkelen:

- a) een bredere inleiding over de rol die IPP kan spelen met betrekking tot de in het zesde milieuactieprogramma en aanverwante beleidsprogramma's aangegane verplichtingen; met name moet rekening worden gehouden met de doelstellingen op het gebied van milieu en gezondheidszorg van bestaande EU-beleidskaders;
- b) duidelijke aanwijzingen m.b.t. de aard en omvang van de innovaties die in de toekomst nodig zullen zijn;
- c) de verplichting om de meest geschikte en doeltreffende beleidsoptie te ontwikkelen aan de hand van de verschillende pakketten beleidsmaatregelen die in het zesde milieuactieprogramma worden beschreven. Hierbij is het volgende nodig:
 - i. duidelijke milieudoelstellingen en -ambities, gebaseerd op bestaande beleidsmaatregelen en strategieën zoals Kioto, de EU-kaderrichtlijn luchtkwaliteit, toekomstige strategieën voor afvalpreventie, recycling en hulpbronnen, en lijsten van verboden chemische stoffen (zoals OSPAR of het verdrag over persistente organische verontreinigende stoffen);
 - ii. een tijdschema, de reikwijdte (welke productsoorten of functies), indicatoren, evaluaties en verslagen;
 - iii. een IPP-stuurgroep en speciale werkgroepen voor IPP-instrumenten;
 - iv. regels en structuren voor een evenwichtige deelname van de betrokken partijen aan de stuurgroep, de werkgroepen en eventuele op specifieke producten gerichte initiatieven;

- v. bij de openbare aanbesteding van goederen en diensten dienen IPP-doelstellingen een rol te spelen;
- vi. voortbouwen op reeds aanwezige wetenschappelijke kennis over schadelijke stoffen en op de huidige verplichtingen inzake het prioriteren van producten tijdens de besluitvorming over speciale wetgeving met minimumeisen voor producten met het grootste milieueffect, verband leggen met de benodigde analyses en definities;
- vii. integratie van het levenscyclusconcept en *eco-design* voor alle producenten, via continue verbetering met behulp van door externe, onafhankelijke partijen vastgestelde doelstellingen en benchmarks;
- viii. middelen om producenten, beleidsmakers en instanties die standaarden opstellen van cruciale, onafhankelijke technische informatie te voorzien, zoals levenscyclusgegevens en benchmarks (bijvoorbeeld beste beschikbare technieken);
- ix. eventuele toekomstige „dochter“-initiatieven zoals een kader voor een ecologisch ontwerp voor energieverbruikende producten ⁽¹⁾, om te voorkomen dat allerlei verschillende methoden worden gebruikt;
- x. een toezegging om uitvoerige levenscyclusinformatie over geprioriteerde producten beter beschikbaar te maken en toe te werken naar een standaardisatie van de manier waarop deze informatie wordt aangeboden;
- xi. concrete ondersteuning van economische instrumenten;
- xii. hoewel er sprake moet zijn van een evenwicht tussen de beoordeling van economische effecten en de bescherming van het milieu én tussen de verantwoordelijkheid van producenten en van consumenten, bestaat er ook behoefte aan een duidelijke routekaart, zodat producenten en consumenten meer genegen zijn om duurzamere levenscycli van producten — „van de wieg tot het graf“ — te ondersteunen;
- xiii. het besef dat er efficiënte, specifieke middelen moeten komen, zoals een IPP- of benchmark-instituut; ook zijn belangrijke instrumenten voor de informatievoorziening van de consument nodig, zoals eco-test-netwerken;
- xiv. het inzicht dat er voor een efficiënte uitvoering van het IPP om milieueffecten en het gebruik van hulpbronnen zo beperkt mogelijk te houden, een duidelijker kader nodig is dat alle lopende initiatieven met elkaar verbindt; ook moet het in dit verband mogelijk zijn om met nieuwe beleidsthema's te komen, zoals de voorlichting van de consument en het creëren van een actief maatschappelijk draagvlak voor duurzame ontwikkeling;
- xv. het besef dat op de lange termijn verdere maatregelen nodig zijn om economische activiteiten steeds meer af te stemmen op duurzaamheidsdoelstellingen;
- xvi. het besef dat kleine en middelgrote bedrijven speciale problemen hebben wat onderzoek en de kosten voor het uitvoeren van IPP-initiatieven betreft; er moet concrete steun worden geboden aan kleine productiebedrijven en dienstverlenende bedrijven die bereid zijn duurzame methoden toe te passen;
- xvii. de behoefte aan stimulansen voor interdisciplinair onderzoek om uit te maken welke mogelijkheden er voor duurzame productie en consumptie zijn en welke problemen daarbij moeten worden opgelost;
- xviii. de behoefte aan stimulansen voor onderzoek dat erop gericht is om daadwerkelijk gebruik te maken van de beschikbare wetenschappelijke kennis over het milieueffect van producten en om een solide basis te creëren voor de ontwikkeling van milieuvriendelijke technologieën, producten en diensten.

5. Samenvatting

5.1. Het maatschappelijk middenveld ziet in dat er een uit milieuoogpunt pro-actief en evenwichtig beleid nodig is om duurzamere productie- en consumptiepatronen tot stand te kunnen brengen. Het EESC ziet de mededeling wat dit betreft als een begin. IPP kan een grote bijdrage leveren aan duurzame ontwikkeling en aan de uitvoering van de EU-prioriteiten voor milieubescherming, maar zou door middel van de hierboven uiteengezette duidelijkere en gedetailleerdere beleidsaanpak tot een krachtiger instrument kunnen uitgroeien.

⁽¹⁾ Voorstel van de Commissie voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de totstandbrenging van een kader voor het vaststellen van eisen inzake ecologisch ontwerp voor energieverbruikende producten en tot wijziging van Richtlijn 92/42/EEG van de Raad — COM(2003) 453 def.

5.2. Het EESC meent dat zich in het maatschappelijk middenveld steeds meer de noodzaak doet gevoelen van een verschuiving naar echt duurzame productie en consumptie, ook al gaat dat besef niet altijd gepaard met persoonlijke bereidheid om het eigen gedrag of de eigen levensstijl te veranderen. Om dit inzicht kracht bij te zetten zijn nieuwe prioriteiten voor de markt nodig — samenwerking tussen producenten en consumenten. Consumenten wachten op een signaal van het bedrijfsleven en de overheid, het bedrijfsleven moet verzekerd zijn van de steun van de consument en heeft behoefte aan marktconforme stimuleringsinstrumenten,

regeringen hebben de steun van het maatschappelijk middenveld nodig om nieuwe duurzaamheidsinitiatieven te legitimeren. De Commissie zou nog harder moeten werken aan een duurzaamheidsstrategie, nu niet-duurzame productie- en consumptiepatronen wel eens de twee "giftigste" elementen in het milieu kunnen blijken te zijn ⁽¹⁾ ⁽²⁾.

⁽¹⁾ De conclusie van Green Choice: what choice?, een in juli 2003 gepubliceerd onderzoek van de Britse Consumer Council.

⁽²⁾ Policies for Sustainable Consumption, september 2003, UK Sustainable Development Commission.

Brussel, 10 december 2003.

De voorzitter

van het Europees Economisch en Sociaal Comité

R. BRIESCH